

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

ŽIVILĖ SPŪDYTĖ

Studijų programos Dailė (specializacija – grafika) studentė

Magistro baigiamasis projektas

JAUČIU PASAULIO PABAIGĄ

I FEEL THE END OF THE WORLD

Darbo vadovas:

Prof. Vaidotas Janulis

Recenzentas:

Menotyrininkas Virginijus Kinčinitis

Šiauliai, 2017

SANTRAUKA

Darbo objektas- skaitmeninės grafikos darbų kolekcija, kurią sudaro penkiolika skirtingų kūrinių (85X60cm).

Kolekcijoje „Jaučiu pasaulio pabaigą“ analizuojama epikūriškojo hedonizmo doktrina šiuolaikinėje visuomenėje. Nagrinėjamas individo poreikio ir laisvo pasirinkimo santykis. Pasitelkiant populiariosios kultūros simbolius siekiama pavaizduoti šiuolaikinės visuomenės pjūvį jos pačios ydų kontekste.

SUMMARY

The subject is a digital graphics collection which contains fifteen different works (85X60cm). In the collection I Feel The End Of The World the doctrine of Epicurean hedonism in the contemporary society is being analysed. We examine the relation between the individual need and freedom of choice. Using the symbolism of contemporary society we are striving to show the cut in our contemporary society's own context of vice.

TURINYS

Įvadas.....	5
Hipotezė.....	6
Sąmoningas Epikūro hedonizmas vartotojiškos visuomenės kontekste pagal Valdą Pruskų.....	7
Konsumerizmo kritikos apraškos Banksy kūryboje.....	9
Populiariosios kultūros rakursas Ben Frost iliustracijose.....	12
Egoistiškos visuomenės kritika Steve Cutts kūryboje.....	15
Kolekcijos „Jaučiu pasaulio pabaigą“ koncepcija.....	18
Išvados.....	49
Šaltiniai.....	50

ĮVADAS

Darbo problema bei aktualumas. Šiuolaikinėje visuomenėje itin ryški ekologijos ir vartojimo kultūrų sandūra. Visuose žmonijos egzistavimo istoriniuose laikotarpiuose buvo siekiama materialinės gerovės. Tūkstančius metų civilizacijos keitė viena kitą, gyvenimo kokybė gerėjo. Industrializacija pakėlė žmonių gyvenimo kokybę. O materialinė gerovė siejama ir su gera psichologine savijauta. Tačiau XXIa. galima vadinti kritine riba. Pasauliui laviruojant ant susinaikinimo slenksčio, menas tampa vienu pagrindinių įrankių sukurti ir užmegzti dialogą su hedonistine visuomene. Šiuolaikiniai menininkai, sociologai, filosofai ima kvestionuoti vartojimo kultūros naudą.

Pasaulyje vis daugėja menininkų meną pasitelkiančių ne tik kaip saviraiškos priemonę, bet ir kaip ginklą prieš globalėjantį industrializuotą pasaulį. Organizuojamos meninės akcijos, performansai siekiant atkreipti visuomenės dėmesį į vartojimo kultūros sukurtas socialines, globalias problemas. Ron English, Steve Cuts, Banksy- tai tik keli menininkai pasitelkę tradicines meno priemones kalbantys apie pasaulį ištikusią krizę sukeltą besaikio vartojimo ir abejingumo, bet atkreipę milžinišką visuomenės dėmesį. Tai, kad XXIa. pasaulis išgyvena kritinį istorijos tarpsnį rodo, kad apie vartojimo kultūros pasekmes būtina kalbėti ir jas spręsti. Menas yra priemonė kelti klausimams ir kviesti visuomenę dialogui.

Tyrimo objektas- Konsumerizmo įtaka žmogaus psichologinei gerovei ir jo apraiškos šiuolaikiniame mene

Tikslas – Tirti vartotojiško ir hedonistiško individo elgesio normatyvus šiuolaikiniame mene

Uždaviniai.

- **Glaustai aptarti konsumerizmo įtaką visuomenės gyvenimo kokybei**
- **Išnagrinėti konsumerizmo kritikos atvejus pasaulio menininkų kryboje**
- **Tyrinėti hedonistinės, vartotojiškos kultūros sąveikas su psichologine žmogaus savijauta**

Hipotezė

Nors pats vartojimo reiškinys ir komforto siekis nėra naujas reiškinys. Pats hedonizmas savaime nėra blogybė, bet remiantis tyrinėjimais galima numanyti, kad keičiantis visuomenės gyvenimo sąlygoms, epikūriškojo hedonizmo doktrina taip pat įgauna tam tikrų modifikacijų. Tai ką Epikūras vadino sąmoningu malonumu mėgavimusi šiandien mums įgauna kitą prasmę. Mes esame tiesiogiai veikiami industrinės visuomenės įtakos, reklamomis ir panašiai. Tai leidžia kurti prielaidą, kad tai ką ištis laikome malonumais ištis yra suformuota išorės, todėl negalime vadinti to sąmoninguoju hedonizmu, kurį propaguoja epikūrizmo šalininkai.

Sąmoningas Epikūro hedonizmas vartotojiškos visuomenės kontekste pagal Valdą Pruskų

Epikūras- graikų filosofas, epikūrizmo įkūrėjas, siekęs pagrįsti protingą, sąmoningą malonumą paremtą ataraksijos¹ principu.

Hedonizmo (gr. hedone – malonumas) filosofija teigia, kad aukščiausias žmogaus egzistencijos tikslas yra malonumas ir gėris. Pasak sociologo Valdo Pruskaus, Epikūras kitaip nei *egocentriškieji hedonistai* (Aristipas, Aretas, Teodoras), nemanė, kad aukščiausias žmogaus egzistencijos tikslas – jo asmeninių troškimų tenkinimas neatsižvelgiant į kitų asmenų interesus. Epikūro mokymas teigė, kad tik lavinat protą galima siekti malonumo.

Akcentuodamas trumpalaikių malonumų svarbą autorius pabrėžia, kad hedonizmo filosofinė doktrina tapo pakankamai reikšmingu ramsčiu grindžiant vartotojiškos visuomenės pagrindus. „Individo įtraukimas į vartojimo karuselę – pagrindinis vartojimo visuomenės tikslas, tačiau norint įtraukti sklandžiai ir neskausmingai, reikia jį parengti, ugdyti. Geriausias būdas tam pasiekti – išugdyti jame priklausomybę nuo vartojimo pasiūlos, padaryti jį jai paklusnų ir imlų, kitaip tariant, išugdyti vartotojo priklausomybę nuo visuomenėje egzistuojančio vartojimo standarto. Juolab kad prielaidos tam yra.“²Tad galime daryti prielaidą, kad šie trumpalaikiai malonumai tėra iliuzija sukurta valdyti žmogų, įtikinti jį, kad būtent vartojime yra tikrasis malonumas ir svarbiausias būties siekis. Tačiau ištikrųjų- jis tarsi įkalina ir įveda mus į nesibaigiančią vartojimo karuselę. Mes niekaip negalime patenkinti savo poreikių- reikia vis dar ir dar. Cituodamas J. Baudrillard sociologas teigia, kad vartotojiškos visuomenės individas nėra linkęs į savianalizę ir nenori prisiimti atsakomybės už savo gyvenimą. Jis pasiduoda žiniasklaidos įtakai

¹ (gr. Ataraxia)- ramybė

² Valdas Pruskus, *Epikūriškasis malonumas vartotojiškos visuomenės kontekste*. Filosofija. Sociologija. 2011. T. 22. Nr. 3, p. 305–311

formuojančiai sėkmingo žmogaus suvokimą, o sėkmingu tapti labai paprastai tereikia įsigyti siūlomą daiktą, paslaugą.

Epikūriškoji filosofija pateikia mums kiek kitokį malonumo diskursą. Epikūro teigimu, „joks malonumas savaime nėra blogybė“. Tačiau šalia seka paradoksali mintis, jog kūniškieji malonumai dar niekam neatnešė naudos. Vis dėl to ši filosofija tarsi remiasi auksinio vidurio išlaidyumu. „O tas, kuris žino ribas, visą gyvenimą padaro tobulą. Taigi „negalima gyventi maloniai negyvenant protingai, dorai ir teisingai, lygiai kaip negalima gyventi protingai, dorai ir teisingai negyvenant maloniai“ (Epikūras 2000: 111).“³ V. Pruskus mano, kad ši teorija pasidarė gana patraukli, nes atspindi esminius žmogaus troškimus ir bet kurios doktrinos reikalavimus, o verslas pasitelkęs reklamą dirgina malonumo „receptorius“. Bet pirmiausia epikūriškajam hedonizmui malonumas yra vidinė vertybė, kaip sąmonės būseną, o ne objektas.

Pateikdamas išvadas Valdas Pruskus, teigia, kad nors vartotojiška visuomenė ir remiasi epikūriškojo hedonizmo nuostata, tačiau šiandien ji yra gerokai pakitusi. Epikūriškoji doktrina teigia, kad malonumas yra vidinis gėris, kuriam žmogus negali būti abejingas. Tai negali būti varžoma išorinių veiksnių. O šiandienė vartotojiška visuomenė remiasi suvokimu, kad laimė ir gėris – visapusiškas vartojimas, skatinantis malonumo jausmą. Epikūrizmas remiasi teze, kad malonumas ateina per sąmoningą jo patyrimą. Tuo tarpu vartotojiškos visuomenės malonumo siekis yra veikiamas ir formuojamas išorės. Taip ribojama individo pasirinkimo laisvė. Mes renkames ne tai kas mums teiktų malonumą, bet tai ko reikia pagal sociume nusistovėjusius malonumo standartus.

³ Valdas Pruskus, *Epikūriškasis malonumas vartotojiškos visuomenės kontekste*. Filosofija. Sociologija. 2011. T. 22. Nr. 3, p. 305–311

Konsumerizmo kritikos apraškos Banksy kūryboje

Banksy piešiniais gatvėje išgarsėjo dar XXa. paskutiniajame dešimtmetyje. Tačiau apie jo tapatybę nėra nieko tiksliai žinoma. Tik spėliojimai. Nors menininkas išlaikė anonimiškumą iki šių dienų, jo darbai atpažįstami visame pasaulyje. Jis išsiskiria lengvai atpažįstamu *graffiti* stiliumi. Dirbdamas naudoja trafaretus.

Menotyrininkė Eglė Šlioževičiūtė straipsnyje „Banksy vandalizmas ir nebylus jaunas Vilnius“ rašo: „Grafičiai - ne tik visuomenės balsas, bet ir lengviausias būdas su ja bendrauti. Grafičius pavadindami menu, tam tikrai skeptiškai visuomenės daliai parodome, kad yra ir jai tinkamo meno. Šis Banksy siekis yra itin svarbus užmezgant simbolinius, politinius, meninius ir kt. ryšius su publika.”⁴Autorius tarsi atskleidžia visuomenei jos pačios ydas. Krtikuoja vartotojišką kultūrą, dvasinį žmonių skurdą, karą. Jo kūriniai yra įkvėpti socialinių žmonijos problemų ir menu jis sieka ne išreiškšti save, bet atkreipti visuomenės dėmesį ir užmegzti su ja dialogą. Jis nesiekia populiarumo, nes kaip ir minėta prieš tai – slepia savo tapatybę. 2007m. už indėlį į meną (*Greatest Living Briton* – angl.) pelnė apdovanojimą viename didžiausių Didžiosios Britanijos televizijos kanalų. Atsiimti apdovanojimo, žinoma, neatvyko. Bet straipsnyje „Menas be klaustrofobijos. Pokalbis su Gabija Grušaitė.“, publikuotame kultūros savaitraštyje „Literatūra ir menas“, žurnalistas Karolis Vyšniauskas savo pašnekovės klausia : „*Gatvės meno rinka pasaulyje auga, Banksy ir kiti antikorporaciniai menininkai yra tapę prekės ženklais, už jų darbus mokami dideli pinigai. Protesto menas tampa dalimi to, prieš ką protestuoja. Kaip gatvės meno bendruomenė žiūri į šį paradoksą?*“⁵Jaunoji meno kuratorė, aktyviai prisidedanti prie organizuojamų gatvės meno renginių, siūlo atsižvelgti į tai, kad vis dėl to pinigai nėra atsiejama dalis nuo meno. Juk norint perkelti piešinį kur nors aukštai ant pastato sienos, tam reikalinga įranga, už kurią taip pat reikia mokėti.

⁴ Eglė Šlioževičiūtė, *Banksy vandalizmas ir nebylus jaunas Vilnius*. Prieiga internetu: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/-/9083> (žiūrėta 2016.12.01)

⁵ Karolis Vyšniauskas, *Menas be klaustrofobijos. Pokalbis su Gabija Grušaitė*. Prieiga internetu: <http://literaturairmenas.lt/2014-10-03-nr-3490/2030-daile/3208-menas-be-klaustrofobijos-pokalbis-su-gabija-grusaite> (žiūrėta 2016.12.01)

2004m. menininkas sukūrė provokuojantį darbą, vaizduojantį du , turbūt, ryškiausius vakarietiškus vaikų personažus. Greitojo maisto restorano veidas- klounas Ronaldas Makdonaldas ir peliukas Mikis, laikantys už rankų nuogą išsigandusią ir verkiančią mergaitę už rankų. Mergaitės atvaizdas buvo atkurtas iš 1972m. Vietname bombardavimo metu Niko Uto darytos fotografijos. Ši satyrinė iliustracija yra ataka prieš besaikės ir vartotojiškos kultūros modelį ir jo paveiktus abejingus Amerikos žmones. Kūrinys taip pat atskleidžia, kaip pramogomis yra nukreipiamas visuomenės dėmesys nuo rimtų socialinių, tarptautinių problemų. Kitaip tariant, Banksy mums atskleidžia, kaip hedonistinė pramogų kultūra lengvai gali prikaustyti mūsų dėmesį. Autorius taip pat kviečia žiūrovą apmąstyti milžinišką karo pramonės industriją. Po metų Banksy prastatė kurinį pavadinimu „Jesus Christ with shopping bags“ (liet. Jėzus Kristus su pirkiniais maišais). Nesunku įžvelgti ironišką autoriaus žvilgnį į iškreiptą visuomenės požiūrį apie dvasingumą. Šveicarijos menotyri-ninkė Angie Kordic straipsnyje „Consumerculture expressed through 10 contemporary art pieces“ (liet. Vartotojiška kultūra išreikšta 10 šiuolaikio meno kūrinuose), publikuotame internetinėje meno svetainėje *Widewalls*, nagrinėja Banksy ir kitų pop menininkų kūrybą. Ji ypatingai pabrėžia šio meninio judėjimo reikšmę kapitalistinėje kultūroje. A. Kordic teigia, kad pop menas neabejotinai demaskuoja visuomenės ydas ir dominuojantį materializmą. „Visa tai apie vartojimo kultūrą, besaikį pirkimą, seksą, išlaidavimą, ir norėjimą vis daugiau.“⁶ Apskritai visa Banksy kūryba yra paremta visuomenės ydų demaskavimu. Pradedant kūrinium „Slave Labour“ (liet. „Vergų darbas“ , kuriame vaizduojamas mažas berniukas siuvantis Didžiosios Britanijos vėliavas. Tai tarsi alegorija į vaikų išnaudojimą trečiosiose pasaulio šalyse. Ir baigiant 2010m. sukurtu *intro* populiariam amerikiečių animaciniam serialui „Simpsonai“, kuriame vaizduojami išsekę pietų korėjiečiai piešiantys filmuko scenas. Savo knygoje „Wall and piece“ (liet.„Siena ir gabalas) jis rašo: „Žmonės niekada nesiiima iniciatyvos, nes niekas jiems neliepė“⁷. Menininkas ne tik kritikuoja, bet ir kviečia dialogui siekdamas žmones nemąstyti egoistiškai ir nebūti abejingiems globalioms problemoms. Kūrėjas aktyviai ragina žiūrovą

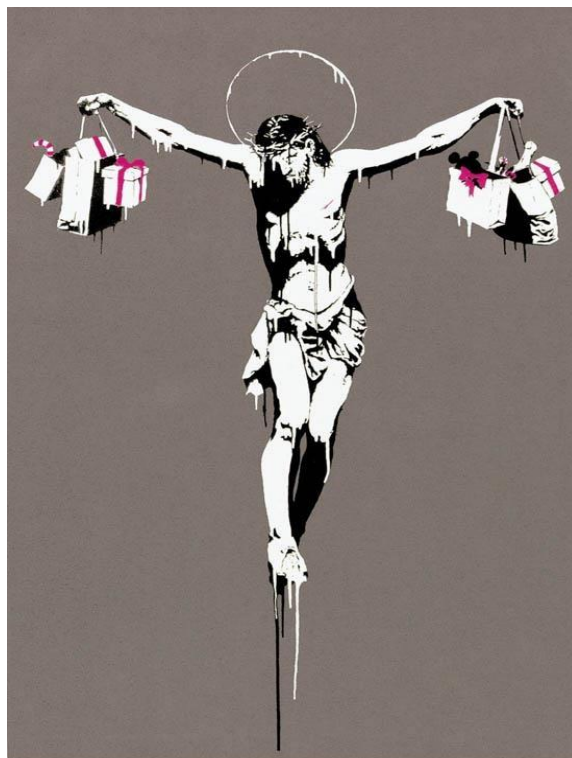
⁶ Andie Kordic, *Consumer culture expressed through 10 contemporary art pieces*. Prieiga internetu: <http://www.widewalls.ch/consumerist-culture-art-10-artworks/> (žiūrėta:2016.12.02)

⁷ Banksy, *Wall and Piece*, Vokietija: Century, 2005, p.20.

kelti sau nepatogius klausimus ir prisidėti viesuomenės gerovės puoselėjimo ir socialinių problemų sprendimo.

Sustabdytas kadras Youtube.com kanale

Banksy- Jesus Christ with shopping bags, 2005

Banksy - Ronald McDonald and Mickey Mouse, 2004

Populiarosios kultūros rakursas Ben Frost iliustracijose

Australų menininkas Ben Frost žinomas kaip poparto šalininkas. Jo kūryba yra įkvėpta *grafiti*, koliažo, fotorealizmo meno. Pasitelkdamas šiuolaikines menines raiškos priemones jis meta iššūkią stabarėjančiai visuomenei. Savo darbuose autorius sugretina iš pirmo žvilgsnio nesuderinamus dalykus. Animaciniai personažai tampa vaistų pakuočių reklaminėmis iliustracijomis. Klaidėdamas apie svarbiausias socialines problemas taikliai panaudoja ir amerikietiško komiksų motyvus.

Interviu su Daniel Stevenson B. Frost teigia bandantis reflektuoti jį supantį pasaulį, o šokiruoti žmonės yra naivuoliai ignoruojantys mūsų ydingą ir vartotojišką evoliuciją.⁸ Turbūt vieni įdomiausių menininko darbų yra animacinių personažų iliustracijos ant pasaulyje populiarių vaistų pakuočių. „Mickey on Prozac“ – tai nutapytas peliukas Mikis ant tuščios Prozac vaistų pakuotės. Pasaulyje nemažėja vartojančių įvairius vaistus skirtus gydyti psichologinėms ligoms, nerimo sutrikimams, o „Eurobarometro“⁹ tyrimų duomenimis, Lietuva yra antra pagal antidepresantų suvartojimą Europoje. Kolekcija intriguoja savo daugiasluoksniškumu. Farmacijos ir populiarosios kultūros sugretinimas leidžia mums pažvelgti į kūrinius skirtingais rakursais. Autorius tarsi ironiškai pabrėžia šių priešingų polių analogijas. Vaistų vartojimas tampa pop kultūros dalimi. Vaistais bandome užkamšyti nesveiko gyvenimo būdo pasėkmes, bet ne priežastis. Docentas Mindaugas Puidokas straipsnyje „Farmacijos korporacijų pinklės ir mitai apie antibiotikus“¹⁰ teigia: „Per 11 metų (nuo 1995 m. iki 2006 m.) JAV receptinių vaistų skaičius išaugo 61 proc. (iki 3,2 mlrd.), o jų vertė išaugo 250 proc. (nuo 72 mlrd. iki 250 mlrd. JAV dol.). 2011 m. duomenimis, vertė siekia jau 340 mlrd. JAV dolerių. Vidutinė 1 recepto vertė išaugo daugiau nei dvigubai – nuo 30 iki 68 JAV dolerių“. Taip pat minima, kad 2011m. receptinių vaistų buvo išrašyta už 954 milijardų vertės. Trečdalis jų tenka JAV, ES bei Japonijai. M. Puidokas mano, kad pasaulyje nėra viena pramonės šaka neišleidžia daugiau lėšų

⁸ Daniel Stevenson, *Ben Frost Interview*. Prieiga internetu: <http://www.vivianite.net/ben-frost> (žiūrėta: 2016.12.15)

⁹ Komisijos tarnyba tirianti viešosios nuomonės tendencijas

¹⁰ Akvilė Vitkauskaitė, *Farmacijos korporacijų pinklės ir mitai apie antibiotikus*. Prieiga internetu <http://www.vlmedicina.lt/lt/farmacijos-korporaciju-pinkles-ir-mitai-apie-antibiotikus> (žiūrėta: 2016.12.15)

politiniam lobizmui nei farmacijos sektorius. Jis mano, kad farmacinių korporacijų tikslas yra gydyti, bet neišgydyti, nes tai reikštų pirkėjo praradimą. 2004m. žurnalas „Verslo žinios“ remdamasis amerikiečių žiurniasklaidos bendrove „Forbes“ pateikia 2003m. duomenis apie daugiausia pasaulyje „uždirbusius“ aniamcinius personažus. Dešimt populiariausių, tarp kurių yra ir peliukas Mikis, atnešė didesnį nei 25 mlrd. JAV dolerių pelną. Tad nesunku sugretinti milžiniškus uždarbio mastus. Dailininkas sulygina šias dvi priešingas plotmes ir netikėtu rakursu atskleidžia jų panašumus. Abi jukurtos vartojimui ir pelno siekimui. Kitas įdomus požiūrio kampas- garbinamų animacinių herojų nukėlimas nuo pjedės stalo. Visada gūvus ir žaismingas peliukas Mikis satyriškai vaiduojamas ant antidepressantų „Prozac“ pakuotės yra tarsi alegorija į amerikietišką identitetą. Bandydami įsivaizduoti tipinį amerikietį, mintyse tikriausiai išvysime visuomet laimingą besišypsantį ir mandagų žmogų. Tačiau anksčiau minėta statistika rodo, kad JAV yra viena pirmaujančių tarp vaistus vartojančių valstybių. Galima daryti prielaidą, kad tai tėra priedanga ar kaukė. Peliukas Mikis sergantis depresija- įdomi nuoroda į nelaimingą, laimingojo kauke prisidengusį šiuolaikinės visuomenės žmogų. Dar viena taikli iliustracija- garsaus amerikiečių animacinio serialo personažas turtuolis verslininkas Degėla pavaizduotas ant „Viagros“ tablečių pakuotės- *Viagra Burns* (2015m.) Seriale Degėla vaizduojamas kaip piktas, savanaudiškas senukas valdantis atominę jėgainę. Jo personažo perkėlimas ant vaistų skirtų lytinei potencijai kelti- šmaikštus žvilgsnis į arogantiškus turtuolius. Autorius tarsi bando pasakyti nukelti visuomenės elitą nuo garbės pakyls, priskirdamas jiems paprastų žmonių kasdienas bėdas ir rūpesčius.

Remiantis plačia menininko kūrybos darbų kolekcija, galima teigti, kad autorius naudodamas popiliariosios kultūros simbolius įtaigiai ir vaizdžiai perteikia žinutę žiūrovui. Pop simbolius jis panaudoja kaip meninės raiškos priemones protestui prieš šiandieninės vartotojiškos visuomenės regresą.

Ben Frost- Store In A Dark Place (Mickey on Prozac), 2015

Ben Frost- Viagra Burns, 2015

Egoistiškos visuomenės kritika Steve Cutts kūryboje

Londone kuriantį menininką Steve Cutts labiausiai išgarsino trumpametražis animacinis filmas „Man“ (liet. Žmogus), kuriame pasakojama apie žmonių daromą žalą planetai. Iliustatoriaus karjerą meninkas pradėjo *Glueisobar* agentūroje, kurioje kūrė skaitmeninius projektus tokioms įmonėms kaip Coca-Cola, Google, Reebok, Nokia, Sony, Bacardi ir Toyota.

Anot žurnalistės Renatos Mosiejūtės Steve Cutts meną suvokia kaip įrankį galintį keisti žmonių požiūrį. Straipsnyje „Steve Cutts- prieš „pamišusią“ visuomenę“¹¹ rašoma, kad menininkas nusprendė palikti darbą agentūroje ir tapti laisvai samdomu kūrėju. Įdomu, tai kad menininkas dirbęs su garsiausiomis pasaulio įmonėmis nusprendė pereiti į kitą barikadų pusę ir savo meną nukreipti kovai prieš vartojimo kultūrą.

Steve Cutts trumpametražiame filme „The man“ rodoma vieno žmogaus gyvenimo kelionė. Filmą prasideda idiliškame gamtos fone. Žmogus kelyje sutinka įvairius gyvūnus, kuriuos arba sunaikina arba panaudoja savo reikmėms. Pavyzdžiui kadre pasirodžius gyvatėms jas užsitempia ant kojų kaip batus. Eidamas tvirtu žingsniu ir nesizvalgydamas šaudo į lokius, diria kitų gyvūnų kailius, pila į vandenį toksiškas atliekas, o miškus lengvais burtų lazdelės mostais paverčia milžiniškais popierinių lapų krūvomis. Vėliau rodoma, kaip vyriškis iš miško žengia į miestą, kuriame atliekami eksperimentai su gyvūnais, eikvojami gamtos išteklių. Kelionė baigiasi laipiojant milžiniškuose šiukšlių kalnuose. Užkopęs į viršūnę žmogus atsisėda į prabangų sostą ir užsideda auksinę karūną. Labai trumpai ir įtaigiai perteikta istorija mums parodo šiandien aktualias ekologijos problemas, apie gyvūnų išnaudojimą. Linas didvalis¹² pateikia tokius duomenis: „ Per metus pasaulyje vien maistui nužudoma daugiau nei 58 milijardai sausumos gyvūnų. Tai 159 milijonai gyvūnų per dieną, 6,6 milijono per valandą, 110 000 per minutę arba kone 1850 kiekvieną sekundę.“ Taip pat remdamiesi statistikos departamento duomenimis teigia, jog vien Lietuvoje kasmet oficialiai sumedžiojama virš 110 000 gyvūnų, o JAV 200 milijonų. Tačiau gyvūnai naudojami ne tik maistui, bet ir pramogoms. Cirkai, nelegalios gyvūnų kautynės ir panašiai. 40 milijonų kalinių žvėrelių

¹¹ Renata Mosiejūtė, *Steve Cutts- kovotojas prieš pamišusią visuomenę* . Prieiga internetu http://kaunozinios.lt/naujienos/tribuna-plius/steve-cutts-kovotojas-pries-pamisuusia-visuomene-foto_89237.html (žiūrėta: 2016.12.20)

¹² Linas Disvalis, *Gyvūnų teisėms priminti- tyli akcija miestų centruose*. Prieiga internetu: <http://www.15min.lt/naujiena/gyvunu-klubas/ivykiai/gyvunu-teisems-priminti-tyli-akcija-miestu-centruose-172-128273> (žiūrėta: 2016.06.22)

„suvartojami“ mados pramonėje. Analizuojant šią statistiką atrodo, kad žmonija gamtą neprisijaukino, bet okupavo. Tačiau kalbant apie gyvūnus egzistuoja ne tik moralinis ar etinis aspektas, bet ir ekologinis. Pasak Jungtinių Tautų klimato kaitos analizės („Tackling Climate Change Through Livestock“, 2013) karvės prisideda prie klimato atšilimo. Vykinto Glodenio straipsnyje „Pasaulį triuškina karvės“ rašoma: Gyvulininkystės augintiniai (ypač jaučiai ir karvės) pasaulį teršia metano dujomis (CH₄) – daugiau nei 20 kartų pavojingesnėmis už anglies dioksidą (CO₂).¹³ Remdamasis Jungtinių tautų statistika autorius teigia, gyvulininkystės sektorius atsakingas už 14,5 proc. visų klimato katastrofą sukeliančių dujų emisijų – beveik tiek pat, kiek ir transportas. V. Glodenis pabrėžia ir tai, kad užauginti tokiam dideliame kiekiui gyvūnų išnaudojami milžiniški vandens resursai. Vienam kilogramui jautienos reikia net 18 tūkstančių litrų vandens. Anot autoriaus gyvulininkystė taip pat nėra efektyvus būdas išmaitinti žemės gyventojus: „7 milijardai žmonių kasdien suvalgo 9,5 milijardus kilogramų maisto. Tuo pačiu metu 1,5 milijardo karvių suėda 61 milijardą kg maisto.“

Steve Cutts žinomas ne tik dėl animacinių filmų, bet ir dėl šmaikščių komikso stiliaus iliustracijų. Iliustracijoje „Christmas Spirit“ (liet. Kalėdų dvasia) vaizduojamas stambus Kalėdų senelis plakantis fabrike dirbančius darbuotojus gaminančius šventines dovanas. Greičiausiai tai nuoroda į pigia darbo jėga besinaudojančias įmones. Ant pakuojamų dovanų parašyta „Somsang“, „Suny“. Tai iškraipyti garsių prekinių ženklų „Samsung“ ir „Sony“ pavadinimai.

Iliustratoriaus filme „Where Are They Now?“ (liet. Kur jie dabar?) garsiausi populiarių animacinių filmų personažai pavaiduoti kaip pavargę eiliniai gyventojai. Menininkas ištrina ribą tarp šlovės ir nuopolio parodydamas, kad šlovė yra trumpalaikis reiškinys ir jis neatneša dvasinio pasitenkinimo jausmo.

Menininko Steve Cutts darbai yra aktualūs ir taikliai perteikiantys šių dienų esmines visuomenės problemas. Autorius ragina tausoti gamtos išteklius ir mokytis mąstyti sąmoningai, neinant saviDestrukcijos keliu.

¹³ Vykintas Glodenis, *Pasaulį triuškina karvės*. Prieiga internetu: <http://www.delfi.lt/archive/v-glodenis-pasauli-triuskina-karves.d?id=69849498> (žiūrėta: 2016.10.15)

Steve Cutts- The Man

Steve Cutts- Christmas Spirit

Kolekcijos „Jaučiu pasaulio pabaigą“ koncepcija

Skaitmeninės grafikos darbų kolekcija „Jaučiu pasaulio pabaigą“ kurta remiantis XXIa. filosofų, sociologų idėjomis apie hedonistinę, vartotojišką visuomenę. Kolekciją sudaro 15 grafikos darbų (85X65cm).

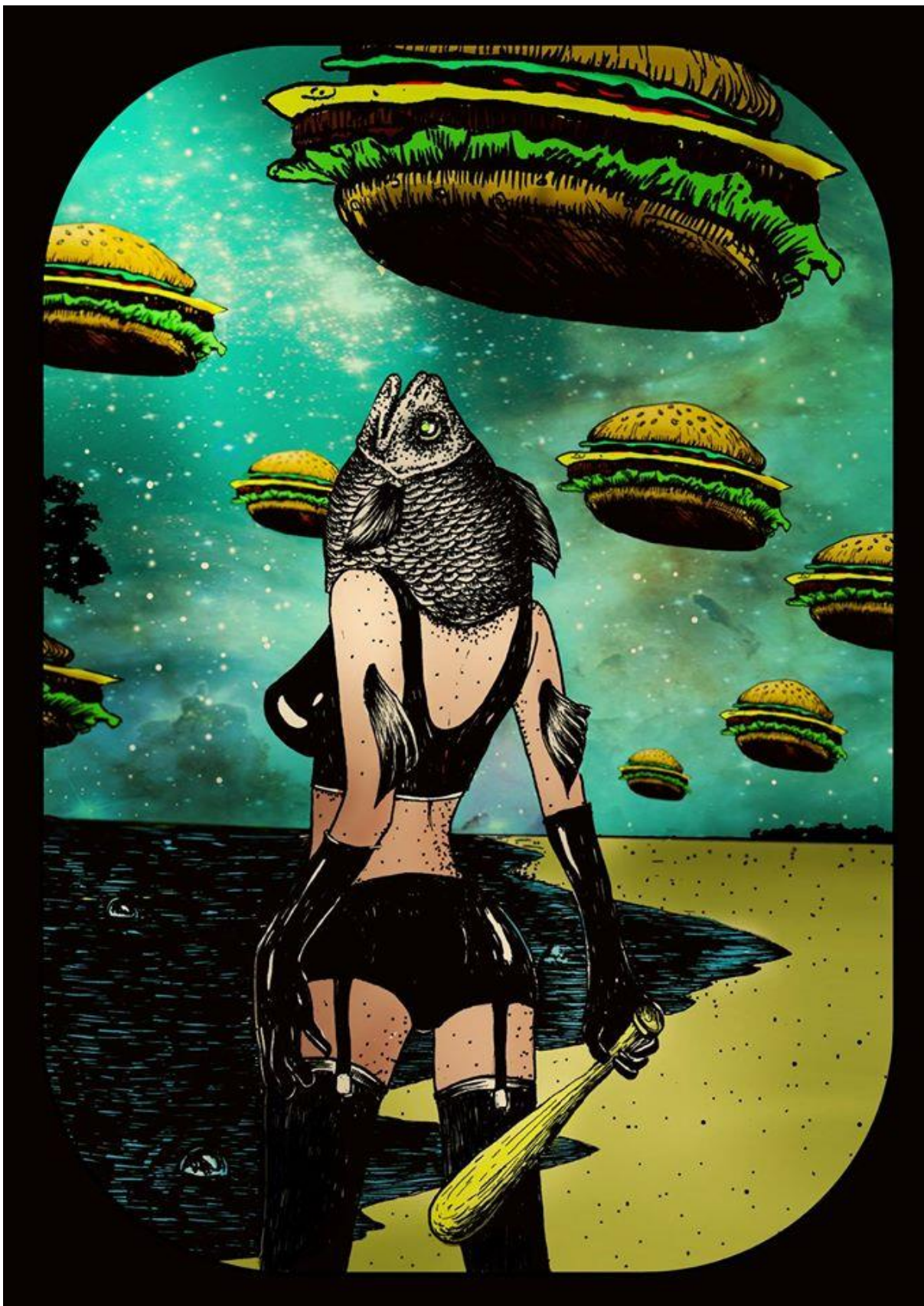
Akivaizdu, kad gyvename neramiais laikais. Gerėjant gyvenimo sąlygoms visuomenėje vis ryškėja besaikio ir neatsakingo vartojimo tendencijos. Vienas žymiausių Lenkijos sociologų Zygmunt Bauman teigia, kad vartotojų kultūrai svarbu ne apmokyti, o priversti užsimiršti. (Bauman 43p.)¹⁴

Tai reiškia, kad verslui svarbu pelnas, o tam reikalingas reguliarus vartotojas, todėl svarbu jį įtikinti, kad jo siūloma prekė ar paslauga atneš jam laimę ir pasitenkinimą. Taip nuolatos dirginamas individas nesąmoningai ima trokšti dalykų, kurių galbūt jam visai net nereikia.

Pats kolekcijos pavadinimas tai alegorija į būseną kai hedonistinės kultūros įkaitu tapęs individas nebesugeba patirti pasitenkinimo- jam reikia vis daugiau ir daugiau. Tai pasekmė nesąmoningo vartojimo, nes dažnai tai darome viena tam, kad visuomenei pademonstruotume savo įtaką, vertę ir galimybes. Kitaip tariant esame daiktų įkaitai. Bet žymus lietuvių filosofas Arvydas Šliogeris teigia, kad mūsų visuomenė išties yra ne daiktiška. Jis mano, kad mes visai nesuprantame daikto esmės, todėl ir esame vartotojai. O pagal epikūrizmo Epikūro hedonistinę filosofiją malonumas turi būti pagrindinė žmogaus siekiamybė, tačiau pasitenkinimas turi būti sąmoningas. Vis dėl to keičiantis epochoms galima teigti, kad hedonistinė doktrina adaptavosi prie šiandieninės visuomenės poreikių ir modifikavosi. Siekiamybė išliko ta pati, tačiau nėra tikso sąmoningai mėgautis ir per pasitenkinimą atrasti dvasinę ramybę.

Kolekcijai būdingas spalvingumas ir populiariosios kultūros simbolių panaudojimas taip siekiant pavaizduoti šiandienės hedonistiškos visuomenės ypatumus. Visos kompozicijos yra tarsi įrėmintos tamsios spalvos apvaduose. Norima sukurti sustabdyto momento įspūdį. Tai tarsi alegorija į įrėmintos visuomenės elgesio modelius.

¹⁴ Zygmunt Bauman, Globalizacija: Pasekmės žmogui

Mėsainių paplūdimys

Skaitmeninės grafikos darbe „Mėsainių paplūdimys“ vaizduojama mergina žuvies galva bandanti beisbolo lazda numušti danguje skraidančius mėsainius. Siekiant personažui suteikti agresijos įspūdį jis pavaizduotas seksualiu, atviru odiniu kostiumu. 1934 m. žymusis belgų siurrealistas Rene Magritte nutapė savo undinės versiją- į krantą išmestą žuvį merginos kojomis pavadinimu „Collective Invention“ (liet. Kolektyvinis išradimas) Prancūzų rašytojas ir siurrealizmo teoretikas „Antrame siurrealizmo manifeste“¹⁵pareiškė: „Moteriška problema yra pati nuostabiausia ir labiausiai trikdanči problema šiame pasaulyje“. ¹⁶ Ypatingai seksualizuotas šiandieninės moters įvaizdis tampa tarsi masinės kultūros įrankiu, todėl neatstiktinai danguje pasirodo ir greitojo maisto restoranų simbolis- mėsainis.

¹⁶ Andre Breton, Second Manifesto of Surrealism, trans. Richard Searver and Helen R. Lane, 1972, p. 180.

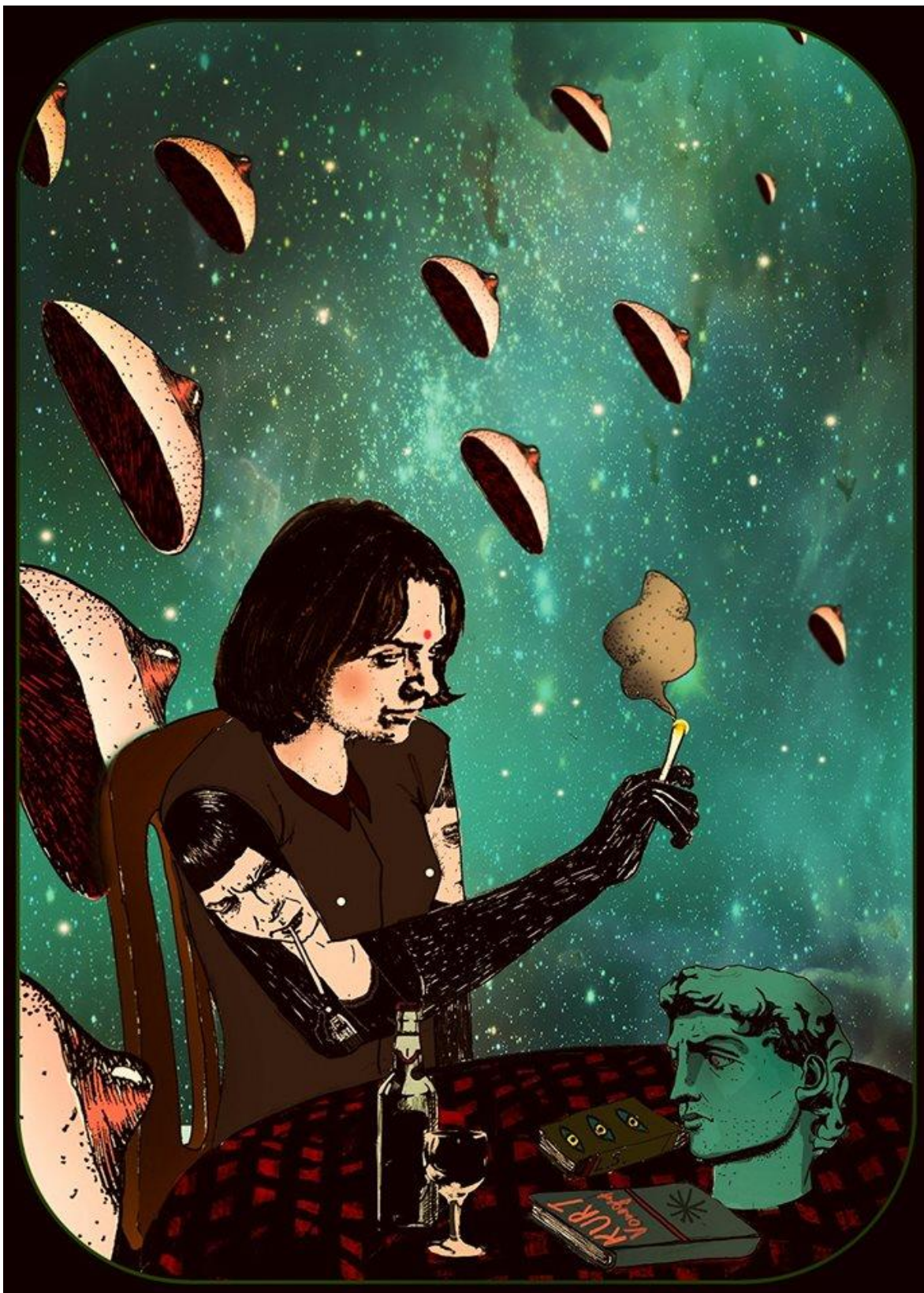
Šventoji

Centrinė kompozicija šiame vaizdinyje yra tarsi alegorija į šventųjų paveikslus, o žiūrovo žvilgsnis lyg iš apačios kyla į viršų. Personażo rankose tvirtai suimta knyga, su kuria užtikrintai žengiama į pro Rojaus vartus.

Šiandieniniame technokratiname pasaulyje dažnai susiduriame su paradokais. Siekdami dvasinio išsilaisvinimo ir bėgdami nuo materialaus būvio pasineriame į dvasines praktikas. Natūralu, kad suprasdami save ne tik kaip materialius kūnus bandome atrasti savo kelią į transcendentines būsenas, ieškome nušvitimo. Tačiau tai tapo ir puikia terpe vystyti „dvasingumo verslui“. Viename interviu žymi lietuvių rašytoja Jurga Ivanauskaitė teigė, kad šiandien dvasingumas yra taip pat materializmas, kad tai būdas pasipuikuoti savo neva dideliais dvasiniais pasiekimais. Ji teigia, kad vienas žmogus gali investuoti į naują Ferrari, o kitas už tuos pačius pinigus prakrapštinėja trečiąją akį. Interviu su Vanda Juknaite „Kuo rizikuoja keičiantis religiją žmogus“ menininkė pasakoja apie į Rytus keliaujančius vakariečius ir ten ieškančius dvasinio nušvitimo. Ieškotojai dažniausiai keliauja į kokį nors konkretų ašramą¹⁷, kur rūpinamasi turisto komfortu, o už dvasines žinias atvykėliai moka nemažas pinigų sumas. Rašytoja tai vadina patogiai paruoštu „produktu“ vakariečiams.

Šioje iliustracijoje bandau šmaikščiai pažvelgti į „dvasinį materializmą“ ir analizuoti XXIa. Dvasingumo problematiką.

¹⁷ Hinduistinis vienuolynas ieškantiems dvasinių tiesų

Daiktai ir transcendentinis grožis

Kūrinyje vaizduojama mergina vakarą leidžianti prie vyno taurės. Sąmoningai sukuriamas tarsi sustabdyto kadro įspūdis. Iš pirmo žvilgsnio atrodo lyg mergina sėdėtų kasdieniškoje aplinkoje, kavinėje, tačiau ryškus kosmoso fonas ir skraidančios krūtys sukuria absurdo, netikėtumo efektą.

Mes esame apsupti daugybės daiktų. Daiktai yra materija. Daiktai mus verčia būti vartotojais. „Žmogaus pasaulis kartu ir daiktų pasaulis. Negana to, žmogaus pasaulis visų pirma yra daiktų pasaulis. Daiktai gal net svarbesni už žmogų. Juk jie gali egzistuoti ir be žmogaus, o žmogus be daiktų gyventi negali.“ Taip Arvydas Šliogeris rašė savo esė „Apie daiktus“. *Vienas žymiausių lietuvių filosofų teigia, kad mes esame daiktų vergai, o jie yra mums tarsi veidrodis, kuriame matome tik save. Pasak autoriaus išties patys daiktai mums nėra nerūpi, jie tėra mūsų galios ženklai.*

Teigiama, kad daiktus mes niekiname, jei jie nedemonstruoja mūsų turto. „Vis mažiau žmonių, kuriančių ir globojančių daiktus, vis daugiau – daiktus tik vartojančių ir naikinančių“

Autorius siūlo į daiktus pažvelgti kaip į būties atspindžius, bet ne kaip į vartojimo objektus.

Iliustracijoje siekta sukurti kontempliacijos įspūdį. Norėta atspindėti akimirką, kurioje rūkantis personažas nukreipia žvilgsnį į cigaretę kaip savo būties atspindį. Ant stalo gulinčios knygos ir Dovydo galva taip pat nuoroda į *būties* daiktus. Į daiktus talpinančius informaciją reikalingą pažinimui. Mergina pavaizduota su *trečiąją akimi*. Tai nuoroda į praregėjimą ir suvokimą, o plastikinės krūtys plaukia į tolį- tai alegorija į masinės gamybos daiktus skirtus vartojimui.

Mano mėgstamiausi ledai

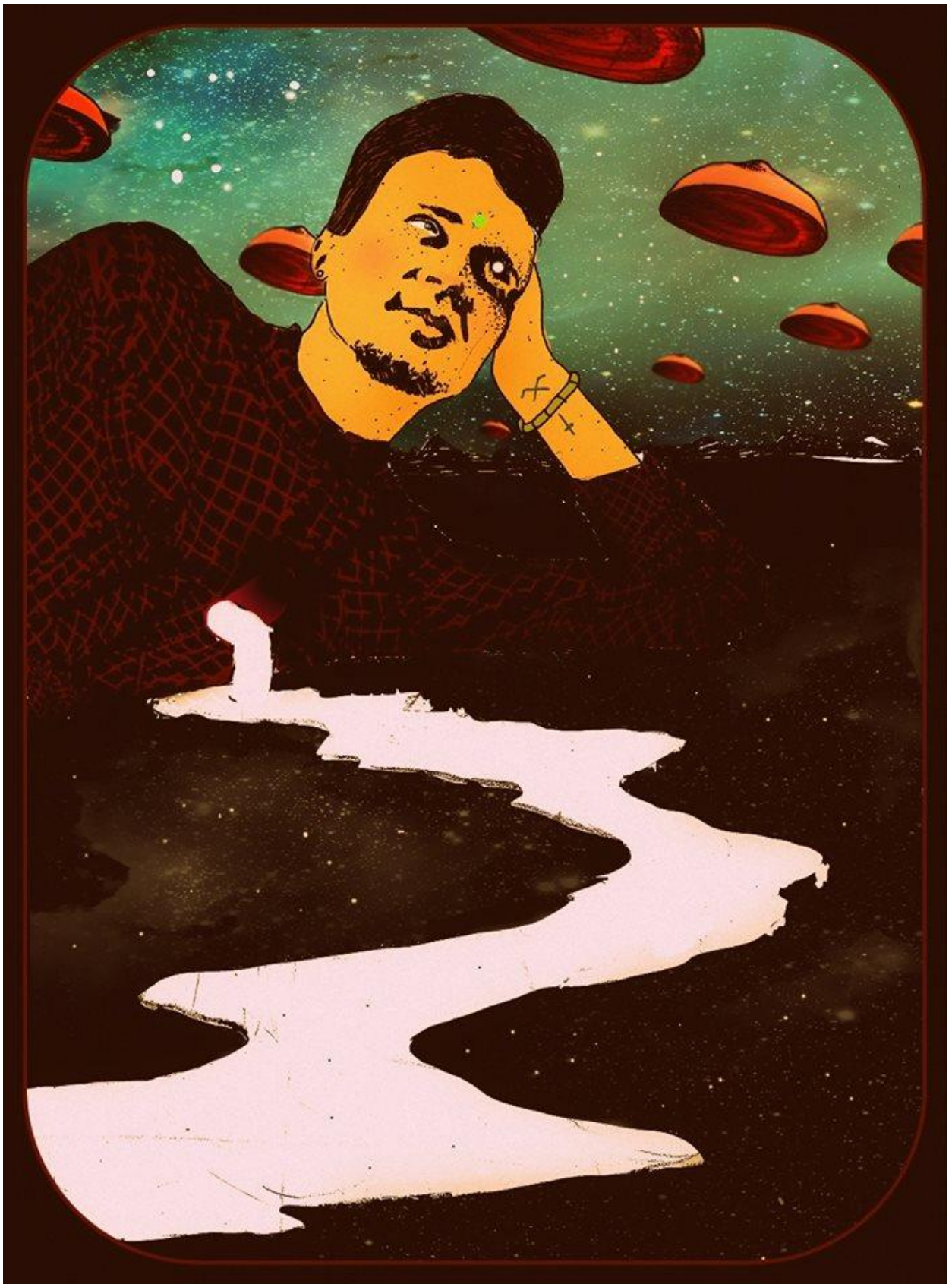
Kompozicijoje vaizduojamas vyras, kuriam iš rankų iškrito jo mėgstamiausi ledai. Fone matyti naktinio miesto vaizdai- aludė, viešnamis. Pirmame plane ant žemės nukritę ledai. Siekta pavaizduoti hedonistiško gyvenimo būdo pasekmes.

Lietuvių filosofas, sociologas Valdas Pruskus rašė: „Pagal hedonistinę doktriną, malonumas yra vidinis gėris, kuriam neali likti abejingas. Epikūro teigimu, „joks malonumas savaime nėra blogybė.“ Bet tai, aks sudaro kai kuriuos malonumus, sukelia problemų, kurios yra kur kas didesnės už malonumus (Epikūras 2000:122)“

Remdamasis Epikūro filosofija sociologas taip pat priduria, kad kūno malonumai dar niekam nedavė naudos. Saiką jis vadina apynasriu, be kurio „kenčia tas, kuris pasiduoda nesaikingumui“ (Epikūras 2000:56) Valdo Pruskaus straipsnyje „Epikūriškasis malonumas vartotojiškos visuomenės prioritetų kontekste“ teigia, kad mėgavimasis malonumais turėtų būti sąmoningas.

Tačiau „Mano mėgstamiausi ledai“ yra kraštutinumo iliustracija. Personifikacija čia nėra atsitiktinė. Vyras žengiantis naktine malonumų gatve išmeta iš rankų savo mėgstamiausius ledus ir tai jam sukelia neadekvačius jausmus. Negauti malonumo- nelaimė.

Hiperbolizuota emocinė išraiška iliustruoja hedonistiško gyvenimo būdo pasekmes. Bandau ironiškai pažvelgti į malonumų įkaitus, kurie tampa žvėrimis susidūrę su menkaisiais iššūkais. Sąmoningai pasirinkau pavaizduoti *treniguotą* vyriškį aludės ir viešnamio fone. Nes visa jo egzistencija aprėpia tik kūniškuosius malonumus. Pati tema ir personažo komiškas padiktavo tokį tiesmuką ir pašiepiantį vaizdavimo būdą.

Baltas kraujas

Darbe „Baltas kraujas“ pavaizduotas besiilsintis vaikinys danguje stebintis skrendančias krūtis, o iš jo širdies teka balta upė. Baltas kraujas tai tarsi nuoroda į vyriškąjį pradą- vyro sėklą.

Seksualinis hedonizmas tai tam tikra vartotojiškumo išraiška. Piešinyje jaunuolis pavaizduotas svajingai žvelgiantis į dangų, tačiau visai nepastebi prarandantis savo gyvybinę energiją. Taip malonumas tampa savidestrukcijos įrankiu.

2013m Ran Gavrieli „Ted“¹⁸ konferencijoje pristatė savo kalbą „Why I stoped watching porn“ . Autorius pornografiją apibūdina ne kaip seksualinę saviraišką, bet kaip būdą dominuoti ir patenkinti savo žemiausius instiktus. Jis analizuoja patį seksualumą ir mano, jog seksualu negali būti sueities verkianti moteris- tai pažeminimas.

Tai gi seksualinis vartotojiškumas- mums trumpalaikė pasitenkinimo forma, tačiau už viso to slypi daug išnaudojimo, kančios, dvasinių problemų. Juk vaikystėje jokia mergaitė nesvajoja tapti pornografijos žvaigžde.

¹⁸ „Technology Entertainment Design“- kasmetinė konferencija vykstanti JAV ir kitose pasaulio šalyse.

Penktadienio nuotaika

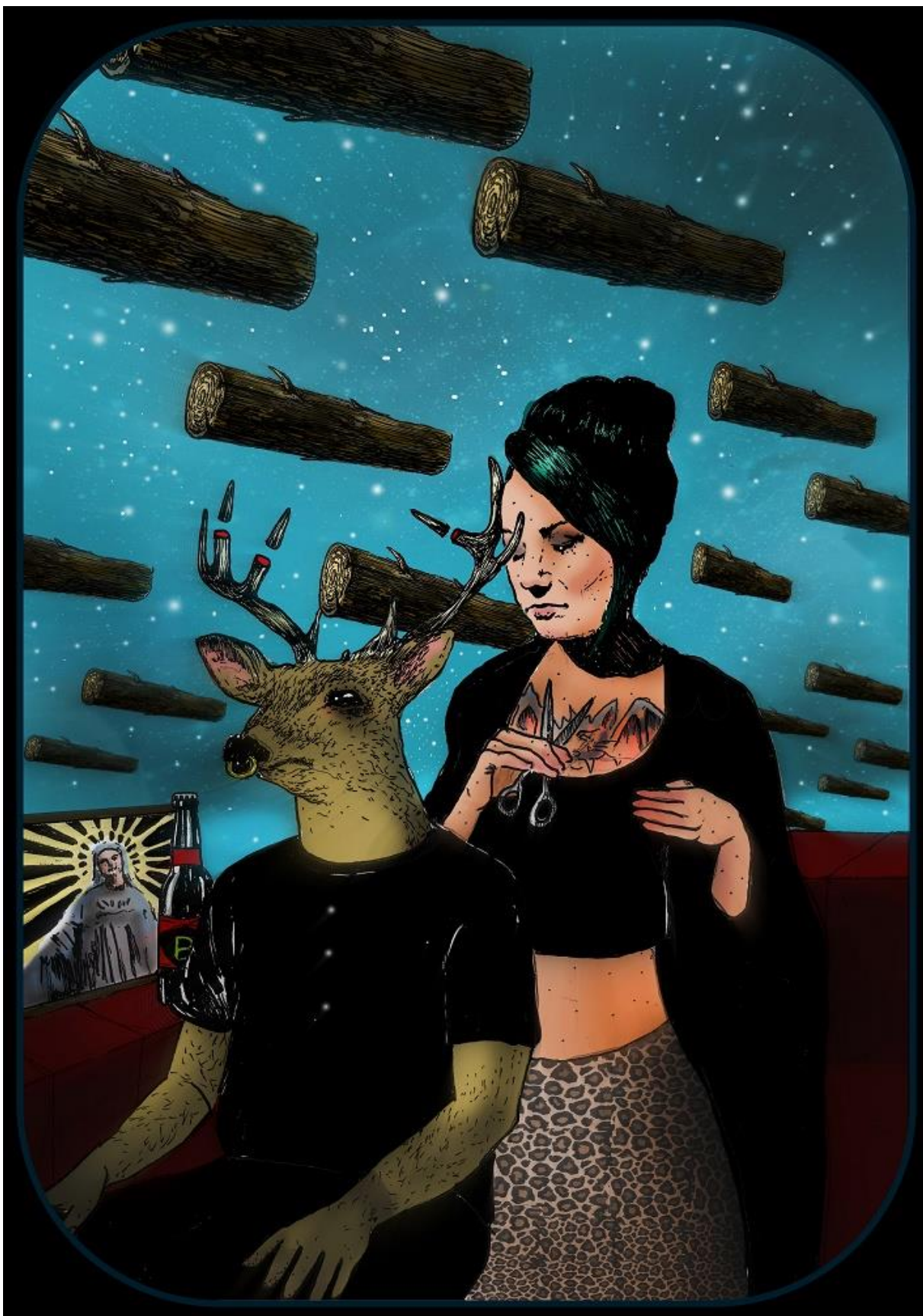
„Penktadienio nuotaika“ - priešprieša šiandieninei visuomenei. Po ilgos ir varginančios darbo savaitės penktadienis mus asocijuojasi su taip lauktomis pramogomis. Tačiau iliustracijos personažui tai visai nerūpi. Moteris tarsi atsiriboja nuo išorės ir rūkydama guli vonioje. Nerimo nuojautą sukuria ant sienos kabantis paveikslas su užrašu „I feel the end of the world“ (liet. Aš jaučiu pasaulio pabaigą) Tai nuoroda į psichologinę kontenpliacinę būseną hedonistinės visuomenės kontekste, kuomet viskas atrodo beprasmiška, tarsi akistata su pačiu savimi.

Vizija

Šiame kūrinyje vaizduojami du personažai skaitantys tekstus. Pirmame plane mergina su juodo asilo galva tarsi rodo už nugaros esančiais moteriai kur ji turėtų atkreipti dėmesį. Norėta atspindėti Valdo Pruskaus aprašytą pakitusią epikūrizmo tendenciją šiandieninėje visuomenėje. Apie aplinkinių įtakas mūsų suvokimui ir norams. Apie reklamų, verslo įtaką. Mes renkames ne tai kas mums teiktų malonumą, bet tai ko reikia pagal sociume nusistovėjusius malonumo standartus.

2006 m. pastatyme prancūzų režisieriaus Pierre Salvadori filme „Hors de prix“ (liet. Man per brangu) vienoje scenoje mergina prabangiame restorane užsisako jūros gėrybių, nors jų visai nemėgsta. Tai puikiai iliustruoja V. Pruskaus teoriją, kad laimę ir malonumo jausmą esame linkę sieti ne su savo vidiniais poreikiais, bet su visuomenės nustatytais reikalavimais ir nuostatais kas yra malonumas ir gėris.

Isikirpti j ragus

Šiame grafikos darbe vaizduojama mergina kerpanti vyrą su elnio galva. Tačiau ji kerpa ne plaukus, o ragus. Danguje neatsitiktinai matomas ritmiškas nukirstų medžių motyvas. Tai sąsaja su mūsų vartotojišku gyvenimo būdu. Mes naikiname aplinką- naikindami save. Pavyzdžiui dešinėje stovintis alaus butelis- malonumo, pramogos simbolis. Tai galėtų būti tarsi hedonizmo išraiška. Nes pats gėrimo skanavimas jau yra malonumas, tačiau jis kenkia žmogaus organizmui. Taip tiesmukai norėta parodyti ryšį tarp nesąmoningo hedonizmo ir savidestrukcijos. Šalia pavaizduotas Šv. Marijos paveikslas- bet abu kūrinio veikėjai nusigręžę. Tai tarsi išsižadėjimas dvasingumo, asketizmo, vardan asmeninio patyrimo.

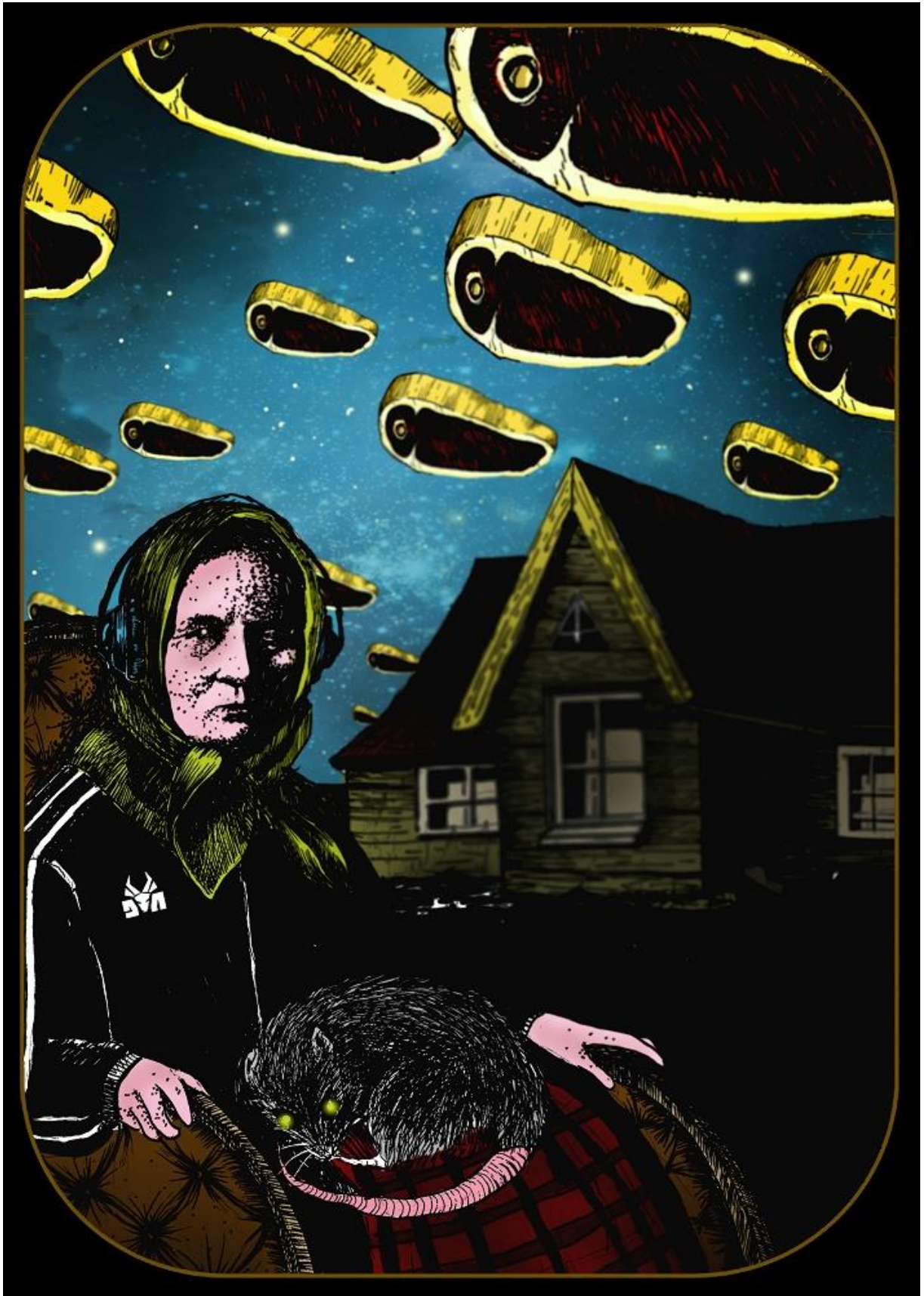
Paragaukime kosmoso

„Paragaukime kosmoso“ – apie vis naujų potyrių vaikymąsi. Pats potyris, bet ne daiktas tampa vartojimo objektu. Prabangios kelionės, prabangūs valgiai, išskirtinės pramogos dažnai tampa ne savęs pažinimui, bet būdas pademonstruoti savo ypatingą statusą visuomenei. Kompozicijoje mergina ragauja mėnulio dulkių gėrimą, tik tam, kad patirtų, bet ne tam, kad patirtis ją praturtintų suvokimu apie save, būtį ar aplinką.

Cukrinis nusikaltimas

Šiame kūrinyje vaizduojama jauna policininkė linksmai besišnekučiuojanti telefonu, kol tuo tarpu kitas personažas vagia jos kavą, o pro langą į kambarį skrenda rožinės spurgos. Vakarų kultūroje jos apskritai siejamos su pagrindiniu policijos pareigūnų užkandžiu. Tai šmaikštus, ironiškas žvilgsnis į mus pačius. Dažnai esame tik savo pačių įvaizdžių įkaitai, mūsų poelgiai, mintys formuojamos aplinkos. Kodėl visi policininkai valgo spurgas? Jei sąmoningai negalime priimti sprendimo ne dėl savo dienos užkandžio, kaip galime priimti didelius sprendimus, kaip galime būti sąmoningi reikšmingose situacijose? Siekiu kelti klausimus, kurie iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti nereikšmingi ir net juokingi, bet galbūt smulkmenose ir užkoduotas visas žmogaus mąstymo, sąmoningumo-nesąmoningumo ir sprendimų mechanizmas?

Žiurkienos kepsneliai

„Žiurkienos kepsneliuose“ pavaizduota lietuvių literatūros klasikė Žemaitė ant kelių pasisodinusi milžinišką juodą žiurkę. Danguje skraido kepsniai, o pati moteris pasipuošusi šiems laikams būdingais atributais- sportiniu megztiniu ir ausinėmis. Šiuo darbu neapeliavau į konkrečią visuomenės ydą. Mėginau praeities žmogų pavaizduoti šiandieniniame kontekste. Kokia Žemaitė būtų jei gyventų mūsų laikais? Mes dažnai linkę idealizuoti praeitį ir peikti dabartį, bet galbūt praeities žmonės būtų tokie pat kaip mes jei būtų turėję tas pačias galimybes? Galbūt visuomenės elgesio ypatybes formuoja visai ne laikmetis, bet pačios gyvenimo sąlygos ir tai yra žmogiškoji prigimtis.

Nusivesk mane į kosmosą

Kompozicijoje vaizduojama žymi Meksikos dailininkė Frida Kahlo ir lietuvių literatūros klasikė Žemaitė. Tai Fridos paveikslo „Las dos Fridas“ šiuolaikinė interpretacija. Danguje skraido meksikietiški užkandžiai, o kūrinio veikėjos rankose laiko ginklą ir bulvinių traškučių pakelį.

„Nusivesk mane į kosmosą“ - tai nuoroda į nenumaldomą žmogaus norą patirti naujas patirtis greituoju būdu. Jei budistų vienuolis siekia nepatirtos transcendentinės euforijos metų metus ar net visą gyvenimą, tai vakarietiškos kultūros individui svarbu tas būsenas pasiekti čia ir dabar, todėl Frida rankoje laiko ginklą. Ji tarsi reikalauja, nes yra įsitikinusi, kad gali gauti viską, ką ir deklaruoja visa konsumerizmo ideologija.

Pelenų kava

„Pelenų kavoje“ taip pat vaizduojamos dvi moterys. Viena jų stebi kaip iš miegančios merginos pilvo išskrenda paukščiai. Naujoms patirtims pasiekti pasitelkiami įvairūs metodai nuo įvairių ritualų iki daiktiškųjų formų, tačiau pagrindinis tikslas yra tik patirti, bet ne per tą patirtį suvokti būties esmę. Patirties esmė čia labiau pramoginė, patenkinti smalsumą, todėl sėdinčioji mergina vaizduojama apatiška į tai kas vyksta aplinkoje (vaduo tuoj pradės bėgti per kriauklės viršų). Jai nerūpi pasekmės, jai rūpi trumpalaikis smalsumo patenkinimo pojūtis.

Triušienos garbintoja

„Triušienos garbintoja“ - tai nuorodą į XXa. maisto kultūrą. Mergina dievinanti mėsos skonį pamėgina grobį susimedžioti pati, tačiau jos išraiška visai nerodo pasitenkinimo.

Mes suvartojame milžiniškus mėsos kiekius visai negalvodami apie tai kiek gyvūnų pasaulyje dėl to žūsta. Vien tam, kad patenkintume savo skonio receptorius ir patirtume trumpalaikį malonumą galime atimti gyvybę. Amerikiečių aktyvistas Gary Yourofsky kovojantis už gyvūnų teises teigia, kad jei skerdyklų sienos būtų stiklinės daugelis žmonių taptų vegetarais. Tačiau šis kurinys nėra manifestas apie vegetarišką mitybą. Čia kalbama apskritai apie maisto vartojimo kultūrą. Mes jį vartojame net tada kai jo mums visai nereikia. Taip pat kyla klausimas apie malonumo esmę. Kodėl vartoti galutinį produktą mums malonu, bet stebėti visą jo procesą ar net produkto gavybos procese – ne. Galbūt tai taip pat vartojimo kultūros esmė- neversti mąstyti, pateikti galutinį produktą ir priversti mąstyti, kad esi laimingas.

Noriu būti šventas

Kūrinyje pavaizduotas jaunas vyras apsuptas galybės vienodų Dovydo galvų. Jis visuomenę regi kaip suniveliuotą ir vienodą, todėl nori būti kitoks ir išsilaisvinti iš bet kokių sociumo suformuotų mąstymo normų. Atsivėrusi jo *trečioji akis* simbolizuoja praregėjimą ir aukštesnę sąmonės būseną.

Išvados

Kiekviena epocha yra savita ir skirtinga. Tačiau dar nuo Antikos laikų tyrinėtos žmogiškųjų ydų diskursas išlikęs iki mūsų dienų, nors ir savotiškai pakitęs. Visais žmonijos egzistavimo laikais buvo svarbus vartojimo aspektas.

- Galima teigti, kad šiandieninėje visuomenėje vartotojiškumas ir hedonizmas yra vienas kitą veikiančios reiškiniai
- Vartotojiškas gyvenimo būdas sukuria malonaus gyvenimo iliuziją
- Hedonistinės visuomenės poreikiai yra veikiami sociumo nustatytų normų
- Pats vartojimas savaime nėra blogybė. Blogis- nesaikingas ir nesąmoningas vartojimas
- Epikūriškasis Hedonizmas XXIa. yra modifikuotas ir prisitaikęs prie šiuolaikinės visuomenės poreikių

Šaltiniai

1. Zygmunt Bauman. Globalizacija: Pasekmės žmogui. Vilnius: Strofa, 2002
2. Delfi.lt
3. widewalls.ch
4. emocracychronicles.com
5. alfa.lt
6. FILOSOFIJA. SOCIOLOGIJA. 2006. Nr. 3. P. 25–30
7. postscriptum.lt
8. Arvydas Šliogeris. Daiktas ir menas. Vilnius: Mintis, 1988
9. Pašvaistė
10. Literatūra ir menas